

Nhớ Hai Tà Áo Trắng

Trần Thị Vĩnh-Tường, Trưng Vương, đệ nhất 1966

Bùi Giáng làm thơ "*Hỏi quê rằng biển xanh dâu. Hỏi tên rằng mộng ban đầu rất xa.*" Quê chưa biển xanh dâu nhưng tôi cứ mừng tượng như thế cho mùi mẫn cái lương Thanh Minh Thanh Nga. Mộng ban đầu cũng hồng có chi ly kỳ, chỉ có mấy đũa nhỏ lí lắc trong cái xóm nhỏ đường Lê Văn Duyệt trước cửa chợ Chí Hòa. Điều huyền bí là hai tà áo dài trắng Trưng Vương-Gia Long còn hoài trong tâm trí.

Gia đình tui Bắc Kỳ di cư. Nội nhà là Bắc, chỉ mình Út Đạt và tui là Nam kỳ. Căn nhà lợp ngói âm dương giữa một xóm toàn người Nam, cổng trước trở ra vườn sau ngôi chùa rộng tới nổi tiếng chuông nghe xa lác bóng y nâu mấy thầy trụ trì cũng tuốt đàng xa. Khu vườn nhiều cây trái, ổi, chuối, chùm ruột, trứng gà, trứng cá, vú sữa... Hai chị em "giang hồ" trấn giữ chỉ ngừng lại ở cây thị xum xuê trên đó chắc chắn có ít nhất ba con ma ban đêm nghe ho đặng háng. Xóm nhiều con nít hò hét nhảy dây đi trốn tìm thấy ham. Nhiều khi muốn chơi chung mà hồng biết mở đầu sao cho tụi nó đừng ngạo mình "*làm quen con chó lằng keng, con chó thổi kèn, con chó làm quen?*"

Lóng đó mỗi tối tui đọc tin tức trên báo Tự Do cho bà nội nghe. Nếu hết tin mà bà vẫn chưa ngủ thì đọc qua "Tam Quốc Chí" hay "Tâm Hồn Cao Thượng" của thầy Hà Mai Anh, hiệu trưởng trường tiểu học Chí Hòa II. Một bữa đang đọc bài "Cậu Bé Miền Nam" như vậy: ... "*Cho được cái kết quả nói trên, nghĩa là làm cho một đứa trẻ xứ Nam ra ở xứ Bắc cũng như ở nhà mình và đứa trẻ xứ Bắc vào xứ Nam cũng tựa như về quê mình, nước ta đã phải chiến-đấu trong 50 năm trời và đã hy-sinh trên ba vạn người Ý mới khôi-phục được quyền tự-do ấy. Vậy các con phải coi nhau như con một nhà, yêu nhau như anh em ruột thịt...*" thành linh tui nghe ngoài cửa sổ có tiếng động.

Út Đạt trai anh hùng rút phất cây kiếm gỗ nhảy ra ngoài, tui phi thân theo bèn gót, thấy một đũa núp, trai quát the the oai như dế:

- Bớ tên kia, bay muốn gì, như ta đây là hoàng đế..."
- "Gian phi" phát run lập cập:
- "Dà... dà ... hông, em hồng muốn gì chơn a, em nghe ké hà..."

Tui đang tính "ám sát" nó thì anh tui về tới đậu xe Éch Bà cái xích. Ảnh nghe đầu đuôi bèn kiu nhỏ dô nhà ngồi kế bên bà nội. Nó chà chân rớt ba ký lô đất cát rồi leo lên đi vắng ngồi bên bà nội làm như bà nội nó vậy đó. Tui nghinh ngang hát mặt tựa tướng cướp Bạch Hải Đường lên giọng như cô đào Kim Chung chuông vàng thủ đô đọc nốt bài "Cậu Bé Miền Nam." Từ đó mỗi tối nó chạy qua tui "nghe bài," tắm rửa chải gỡ lảng công mặt hơn hờ như bông mười giờ.

Con nhỏ tên là Út Lựu, cha đi lính xa nhà, má là cô Sáu bán chè chuối chưng nước dứa đường cát. Trời ơi là trời, đây là món tui ưa hết sức phải đọc ba trang sách thì bà nội mới cho một đồng ăn chè chuối. Vậy mà Út Lựu dắt tui qua nhà má nó, cô Sáu Dầu Dừa múc chè chuối cho ăn. Tui hồng dám ăn, nói phải về xin phép bà nội. Ngày mơi cô Sáu bưng qua một tô chè tổ chẳng mời bà nội ăn lấy thảo mỗi ngày. Ăn lấy thảo là một từ miền Nam, tui thương tui nhớ.

Tuần lễ sau, Út Lựu thỏ thẻ là hai thằng nhỏ đàng kia cũng muốn tới "nghe bài." Bà nội "ừa" nhưng giao hẹn phải đi dép đàng hoàng. Tới giờ xuất hiện hai hiệp sĩ, đũa húi cua, đũa cạo đầu trọc lóc lảng công như hai con cánh cam. Hai đũa vòng tay "Thưa nội, con mới tới." Hai hiệp sĩ móc ngoéo thêm ba mồng "tả pí lù." Từ đó khu vườn hết sức ồn ào náo nhiệt, có khi tới hai chục đũa. "Thưa ngoại, con mới tới, thưa nội, con đià," bà nội chào lại tới đau cổ họng nhưng coi bộ bà vui dữ lắm.

Anh Hai tui xin phép thầy treo hai cái bánh xe hơi cũ lên cây vú sữa thông xuống làm xích đu một lúc chờ được ba đũa. Tui để ý là từ hồi có mớ này, tui đi học không bị ném đá sau lưng. Đạt cũng hồng sợ "Kinh Kha" trong bụi thình lình nhảy ra "thích khách." Có lẽ thủ phạm là một trong mấy đũa rấn mặt đó chứ đâu. Tụi nó

đều học trường Tiểu Học Chí Hòa I từ lớp năm tới lớp nhứt, trò người Nam buổi sáng. Buổi chiều cho trò người Bắc mượn trường đặt tên Chí Hòa II, thầy Hà Mai Anh hiệu trưởng. Trường ngay đường hẻm trước cửa rạp Thanh Vân chuyên chiếu phim Ấn Độ.

Chị Tư nói tui đọc hoài lười cong véo thấy ghê, mấy đứa thay phiên mà đọc "Tâm Hồn Cao Thượng" cho biết ngắt câu chấm phẩy. Ui đứa nào đứa nấy mừng như được ca cải lương trên la-dô khoanh tay chờ tới lượt đặng háng như con ma cây thị. Ban đầu trực trặc nhạo nhau Út Lự mắc cỡ khóc tức tưởi như Điều Thuyền mắt mở ti hí nhìn rập vòng tợ Khổng Minh tọa lầu. Bà nội rầy hồng được gheo nhau chúng mới im. Đọc tới đâu tụi nó tươi cười hay ủ ê theo nhân vật, mấy bài như "Lòng Ái Quốc," "Thầy Giáo Phụ," tụi nó háng hái "Mai mốt con cũng vậy ha bà Nội?"

Đi học tui ngóng chạy về lớp đặng nắn cà ràng nôi niêu soong chảo lớp, sợ tụi nó bẻ trái cây sực ráo. Tui tham ăn nghĩ vậy chứ tụi nó cư xử giang hồ có "số má" luôn chờ chị em tui về nhậu. Khi một tô trứng cá ngọt ngay, khi ba trái trứng gà chín nứt nẻ, còn hiếm như măng cầu thì lúp xúp mừng lấm mang vô đưa bà nội trộn đá cho thêm sữa đặc hiệu Con Chim rồi xếp hàng ngồi dưới gạch đợi bà nội múc cho mỗi đứa một muỗng "ăn lầy thảo." Quên nữa, bà nội của tui nhưng Út Lự kiu là "Ngoại Mập" tỉnh bơ. Hóa ra nó đã có bà Nội Ốm dưới quê một tháng lụ khụ lên Sè Gòong mang đường thẻ me ngào, nùm sen, mận sọc, vịt bầu, chuột đồng làm tui thêm có một cái quê ở góc bà tó nào đó đặng về mà thương mà nhớ.

Một hôm Út Lự buồn xo chạy qua nói bữa nay nó hồng ở nghe bài được vì má bệnh. Bà nội tức tốc chạy qua thấy cô Sáu Dầu Dừa nằm đắp mền rên hừ hừ. Nội hối hả cạo gió cái lưng đỏ bầm như lưng cá sấu rồi chạy a về nhà nhắc nôi cháo bỏ tí tở đập gừng. Ăn xong cổ đỏ mòm hôi lồm còm ngồi dậy xá nội ba xá. Bà nội né qua bên biểu tui xá trả lễ, tui hồng hiểu cũng xá dài như thầy pháp. Sáng sớm hôm sau, bà kiu tui chạy qua nhà thuốc Tây trước cửa chợ mua cho cổ ba viên thuốc "búa bổ đầu người." Anh Hai tui viết in hình là antigrippaux nhưng khỏi cần nói tên vì thấy tui là dược sĩ lật đật lấy ra bán cho "bà Nội Mập." Đó là tiệm thuốc tây nhà Trí Gà về sau tui gặp ở trường Luật Sè Gòong.

Mấy woài chuối xanh lè chất góc bếp thay phiên nhau chín rục mà cô Sáu chứa dấm đi bán, sợ gánh hồng nổi nên bà nội xăng xái kiu tui xáp lại đứa lột vỏ, đứa nạo dừa, đứa ngâm bột khoai, đứa thổi phù phù vỏ đậu phọng bay tá lả. Cổ chỉ tới đâu thì bà cháu làm tới đó cũng được một nôi chè. Bà nội kiu anh Hai chở ba lần rập vòng đủ chè, chén, muỗng, ghé này nọ ra rạp Thanh Vân rồi bà cháu hè hụi bán. Tưởng gì trò chơi bán hàng này tui quen lấm. Hàng họ tui tui có bông mười giờ, trái soan, trái trứng cá, dế mèn, vỏ hộp quẹt, nút phéng, dây thun... bày trên lá chuối đĩa lớn nặn bằng đất sét có sạp đàng hoàng. Người ta thấy ngộ nghĩnh hay sao mà xúm lại ăn chè chuối. Mấy đứa thi nhau thâu tiền rửa chén mà hồng đứa nào ăn vụng. Ba đứa chia tiền đếm tới đếm lui ra ba con số khác nhau bị tui nó chưa bao giờ cầm tiền nhiều cỡ đó. Út Lự mang tiền về đưa má. Nước mắt cổ rơi xuống nền nhà giọt nào giọt nấy bằng trứng chim cút lũng gạch luôn. Một tuần sau, bà nội hỏi cô Sáu chứ được tiền nhiều. Cô nói con để trong cái hũ kia cà. Bà nội biểu đi mua vàng theo kiểu người Bắc để dành. Cô cũng y theo lời dẫn một bày tui chạy qua tiệm vàng bên kia chợ. Chủ tiệm ban đầu thấy đông quá hết hồn nhưng tui nó ngồi ngoan mới lấy bánh đậu xanh cho ăn.

Cổ đánh cho Út Lự một sợi dây chuyền nửa chỉ. Từ hôm đó Út Lự với tui trông cái giọng trong trẻo mà từ lâu tui tưởng bán gì ăn "Ai có em nhỏ sờ lỗ tai đeo bông liền." Thím Bầy kẹp tui giữa hai churen bôi dầu dừa lên tai làm bùa phép cho tui buồn ngủ ai dè nghe cái phụng đầu thấy bà cố là xong hai lỗ tai đeo sợi chỉ tòng teeng tháng sau mới sờ cuống chiếu chứ hồng có vàng bạc gì chơn như dụ khị.

Má tui kiu cô Sáu hể dư là mua vàng đặng Út Lự có chút mang theo địa nhà chồng làm vốn. Sợi dây chuyền lấp lánh trên cổ đẹp trời thần nên Út xăng xái muốn địa nhà chồng liền giờ nhưng đòi có Năm Tường theo cho có bạn. Bữa chị Ba tui lấy chồng, Út Lự và tui ngơ ngẩn đứng ngó đám cưới nhà trai nhà gái đi dưới hàng cây Xoan. Út trệu trạo:

- Vậy là chị Ba hồng địa nữa sao, vậy thôi em hồng lấy chồng.

Từ đó tui tui có thêm nghề là chiều chiều xúm nhau vô lột vỏ chuối, đâm đậu phọng, qua ngày hôm sau mỗi đứa được ăn chè riết rồi đứa nào đứa nấy trông giống trái chuối sứ mập ú tròn vo như cái lu. Cha má tui nó qua cảm ơn bà Nội Mập, cảm ơn cô Sáu. Chú Xây Xích Lô nói từ rày chú chờ bà mỗi sáng đi chợ Chí Hòa bị chú bắt gặp nhiều lần bà chạy a thần phù băng qua đường bắt kể xe cộ. Chú hết hồn hết vía mà hồng biết bà là ai, nay biết rồi thì chú phải lo bà hồng được cãi.

Rạp Thanh Vân bà nội cho Út Đạt và tui đi xem tuồng Ấn Độ người lớn một vé, hai đứa nhỏ một vé. Bữa hôm bán chè hên hên ông chủ rạp ra ngắm nghĩa hỏi chuyện bà nội một hơi tiên bố từ nay cho ba đứa một vé 5 đồng. Lâu la thấy đều mừng rỡ la hét vang rân. Cứ hai tuần tụi nó xin cha má góp tiền vô lạng xăng chải gỡ sáng chưng xếp hàng đi theo bà Nội Mập một bày như vịt vô rạp tối thui mới đầu sợ tưởng nhà ma. Thượng Khách của Hoàng Cung, Công Chúa Cá Phò Mã Cùi, Đất Rắn Nở Hoa Tình, Sữa Rừng Thay Sữa Mẹ... phim nào tài tử đang wynh kiếm cũng ngừng lại ca mùi mẫn tình yêu tình đương gì đó. Tụi tui bắt chước lấy sóng lá chuối làm kiếm chia phe quánh lộn thiệt là quá đã. Út Lựu bày đặt lắc đầu để ngón tay lên má như công chúa Ấn Độ, chị Tư nói giống Đắc Kỷ ho gà.

Mùa hè năm đó, tui thi vào trường Trưng Vương. Thầy cô buồn ngủ sao đó chấm cho tui đậu vì tui hông có học thi gì ráo. Năm ngàn trò thi vô trường chỉ lấy 350 đứa. Tui đậu thứ 345 chó, mèo, gà, vịt, thần lùn, rắn mối, ong, kiến, cóc nhái lẩn bò xếp hàng báỉ phục. Bà nội lên chợ Sè Goòng lượn tới lượn lui ba bốn bữa mới vừa ý 5 thước vải mình khô hoa ướt, mình ướt hoa khô may áo dài trắng cho tui đi học Trưng Vương. Thấy tui ngồi may kim đâm tay, thằng Tí hóng hớt sao hông mang tới má nó đập máy cái ợt là xong. Thời đó có máy may là một, la-dô là hai, xe máy là ba, là nhà khá giả. Bà nội lụi hụi cắt hai áo dài mang tới thiệt tình má thằng Tí quơ tay ngón ngoén chút xíu là rồi. Bà nội chừa bốn tà bắt Út Lựu với tui ngồi luông kim chích mười đầu ngón tay đau muốn chết. Bà nội nói tà Bắc phải viên, còn tà Nam gấp vô khỏi viên viếc lồi thoi. Út Lựu thấy tui ủi áo sang trọng nó vọt miệng nói Ngoại may đẹp quá, may cho con một cái. Bà ngoại Mập khoái được khen liền hè hụi gạn vải cắt được cho nó cái áo dài. Út Lựu mắt sáng rỡ hả họng ngồi chờ. Ngày đầu tui đi học Chú Xây chở xích lô hai chị em đến tận trường Trưng Vương đợi tui vào lớp mới chở chỉ về.

Năm sau Út Lựu chúm chím dọm thi vô trường lớn như tui đăng mặc áo dài. Chị Tư tui biểu nó người Nam thi vô trường Gia Long. Chị còn chở nó tới coi trường số 275 đường Phan Thanh Giản nó thích quá chừng chừng. Còn có một tuần, chỉ ra sức kèm Út, sẵn kèm luôn Tí học cữ chương cho lâu làm toán động tử vôi nước chảy vô lỗ rò chạy ra. Ngày thi vô đệ Thất toàn miền Nam nhằm tháng sáu hay tháng bảy quên rồi bà ngoại Út căn dặn hông cho hai đứa ăn chè chuối sợ trượt vô chuối. Má thằng Tí nấu chè đậu đỏ hai đứa ăn cho hên. Bữa đi thi, chị Tư chở Út Lựu sau xe đạp tới trường Gia Long còn chú Xây chở thằng Tí lên trường Cao Thắng. Cheèng ui Tí đậu vô Cao Thắng cha má nó mừng thoi là mừng. Còn Út đậu vô Gia Long, bà Ngoại Ôm dưới quê lên nấu chè heo quay đái nguyên lối xóm. Ba đứa tui đi vòng vòng quanh xóm ai cũng dòm dòm khen ui là khen. Cha Út Lựu làm tới chức hạ-sĩ bữa hôm dìu phép mặc đồ nhà binh oai ghê nơi, qua chào bà nội nhờ ngó chừng má con chú yên lòng.

Hết năm đệ lục, má tui dọn nhà. Thiệt là thê thảm không tình cảm thê lương không tình thương thê thiết không cần biết. Tui hông muốn đi nhưng phận gái còn nhỏ phải theo má chớ sao giờ. Mấy đứa mặt buồn so hẹn tui trở về thăm rồi chơi búng thun nháy dây, thằng Tửng nặn cho tui hai bộ nôi niêu cà ràng lớn như thiệt. Tụi nó xấp hàng chào bà nội Mập nắm tay dục dặc hoài quý. Bà Nội dặn hông được đánh nhau, tối ngủ rửa chân tay học cho siêng, biết nghe lời. Cha má tui nó nghe tin cũng chạy qua than trời than đất. Ngày dọn nhà, Út Lựu nắm tay tui đứng dưới hàng cây Xoan đầu ngõ. Nó bịn rịn hoài:

- Năm à, moi một Năm dìu đặng em thăm Năm nha. Em hái vú sữa dú trong khạp để dành cho Năm. Nhưng tui thiệt là tệt. Nửa thế kỷ rồi mà hông trở lại cái hẻm số 410 đường Lê Văn Duyệt. Nhớ mấy thằng nhỏ rắn mắc thì vui, nhưng nhớ Lựu thì lòng buồn lắm. Hông biết nó có nhớ tui hông? Nhiều khi mắc nghẹn mắt ướt mèm.

Tui nhớ Út Lựu, tui nhớ xóm nhỏ có hàng cây Xoan hoa tím.

Tui thương hình ảnh hai tà áo dài Gia Long - Trưng Vương chạy nhảy quanh hàng Xoan hoa tím rụng đầy vươn trên áo trắng tuổi thơ.

Rồi khuất xa mãi mãi
Rồi khuất xa mãi mãi
Rồi khuất xa mãi mãi

Trần Thị Vĩnh Tường
(California, 8/2017)